

Posudek oponenta na práci Petry Kučerové „Zahraniční politika Baracka Obamy k BRIC(S) v prvním funkčním období“.

Kolegyně si v úvodu své práce vytyčila za úkol „na základě analýzy relevantních dokumentů zhodnotit zahraniční politiku USA reprezentovanou B. Obamou k zemím BRICS v jeho prvním funkčním prezidentském období“, ptá se „Zda a do jaké míry se lišila zahraniční politika administrativy prezidenta Obamy k jednotlivým zemím BRICS během jeho prvního mandátu. V detailnějším vymezení je cílem analytické části prozkoumat a zhodnotit rozdílnost zahraniční politiky prezidenta Obamy vůči Číně a Ruské federaci na straně jedné a Brazílii, Jihoafrické republice a Indii na straně druhé“. Zdá se, že kolegyně chce ve své práci prozkoumat, jestli se vztah Obamovy administrativy k jednotlivým státům skupiny BRICS liší podle jejich ambice resp. schopnosti být na jedné straně světovou (Rusko, Čína) nebo regionální mocností – práce se tak pohybuje na poli realistické tradice zkoumání mezinárodní politiky.

V první kapitole se pak kolegyně věnuje jednotlivých členů BRIC(S)u a jejich ekonomické situaci. Následně nachází v dynamice izolacionismus – imperialismus, (Jefferson vs. „Federalisté“) a v přesvědčení, že liberální demokracie je univerzální koncept, který lze zavést na celém světě, determinanty americké zahraniční politiky.

V druhé kapitole pak kolegyně popsala zahraničněpolitický, vojenský, ekonomický a institucionální kontext americké zahraniční politiky prezidenta Obamy ve svém prvním volebním období – popsala důsledky finanční krize resp. války v Iráku a Afganistánu jako důležité faktory determinující zahraniční politiku USA po roce 2008. Taky se pokusila charakterizovat ideologické pozadí Obamovy zahraničněpolitické strategie: „Obamova politika byla však také postavena na základě rostoucího významu jeffersonismu v politice Spojených států, tolerance, multikulturalismu a multipolarity“ (str. 46). To dokládá důrazem prezidenta Obamy na multilaterální instituce (G20, OSN, Světová banka), úspěšným dojednáním omezení počtu jaderných hlavic s Ruskem, (pozdější) dohodou o jaderném programu s Íránem, otevřenějším přístupem ke Kubě, umírněnou reakcí na čínské ambice v Jihočínském moři.

Ve třetí kapitole se pak autorka „zaměřuje na analýzu zahraniční politiky a ekonomických vztahů Spojených států amerických k jednotlivým zemím BRICS během prvního mandátu prezidenta Baracka Obamy, tedy v letech 2009 až 2012.“ (s. 52) – autorka postupně popisuje vztahy mezi USA a konkrétním členem BRIC(S)u, a to na ekonomické a (zahraničně)politické - bezpečnostní rovině, součástí výkladu je úctyhodný počet odkazů a krátkých hodnocení množství zahraničněpolitických událostí.

V závěru svou analýzu shrnuje konstatováním „Základním rysem Obamovy zahraniční politiky vůči BRICS je tedy skutečnost, že není jednotná a liší se v závislosti na mocenském postavení jednotlivých zemí BRICS.“ (s. 81) tj. potvrzuje svou tezi.

Po formální stránce diplomní práce plně splňuje požadavky na ní kladené – kolegyně správně cituje použitou literaturu, struktura práce je přehledná. Co se týče stylu, srozumitelnosti textu a gramatiky jsem nepostřehl výraznějších nedostatků. Taky třeba upozornit na tematickou šířku diplomové práce – popis ekonomických a politických vztahů pěti mocností s USA je v každém případě obdivuhodná ambice. Zvolené téma je v kontextu současné mezinárodní politiky velice relevantní.

Z hlediska kvality obsahu práce je třeba zmínit několik nedostatků.

1. Kolegyně nepoužívá cizojazyční odbornou literaturu, co je s ohledem k zvolenému tématu přinejmenším podivné. Tuzemskou odborní literaturu využívá v omezené míře, ve své analytické části se spoléhá na odkazy z tisku.
2. Práce postrádá teoretické a metodologické ukotvení. Výzkumná otázka je postavena popisně a příliš široce, odpověď na ni je od začátku jasná (Ano, v politice USA k státům BRICS jsou rozdíly)
3. V první části si kolegyně vytyčila za úkol představit čtenáři aktéry tj. USA a BRIC(S), co může být zcela legitimní, jestli chce autorka, např. ve stylu Henryho Kissingera, poukázat na určité dlouhodobé determinanty zahraniční politiky konkrétního státu, které pak mohou být použity v následné analýze. Představit aktéra ve stylu popsání několika peripetií s jeho dějin, použít jako hlavní zdroj edici Dějiny států Nakladatelství lidové noviny, a to vše bez jakéhokoliv souvislosti s následnými kapitolami považují za nešťastné. Informace typu Obamův otec byl „Afričan, Keňan z kmene Luo, který se narodil ve vesnici Alego na březích Viktoriina jezera“ (s. 13) nebo „Posledním nejvyšším představitelem Sovětského svazu byl reformátor a duchovní otec tzv. perestrojky Michail Gorbačov. Počátek konce Sovětského svazu se odehrával od jara 1990. V červnu 1990 Gorbačov v Moskvě prezentoval návrh nové svazové smlouvy předpokládající vytvoření federace suverénních států, která by nahradila SSSR“ (s. 19) nemají pro výklad valný smysl.
4. Autorka v klíčových pasážích v zásadě popisuje ekonomickou a politickou dimenzi vztahu USA specificky s Brazílií, Ruskem, Čínou, Indií a Jižní Afrikou. Nepopisuje a neanalyzuje, co vlastně znamená být ve spolku BRIC(S). Nikde se nedočteme, jaké zájmy v kontextu mezinárodní politiky tyto země spojují (a jaké je rozdělují, resp. jaké jsou nuance v pozicích zemí BRIC(S) v konkrétních agendách, které společně prosazují), nedočteme se, jakým tématům se na svých summitech věnují, jaké otázky otevírají, jaké instituce zakládají, co chtějí dosáhnout, a v jakém vztahu jsou tyto jejich aktivity k politice a prioritám zahraniční politiky USA. Taky se nedočteme, jestli chtěla Obamova administrativa jejich zájmy akomodovat, nebo zadržovat, nebo skupinu rozložit. BRIC(S) v předložené práci nepůsobí jako aktér, nebo platforma pro prosazení určitých (řekněme revizionistických) zájmů (např. změny světového finančního režimu), ale jen jako akronym pro pět světových mocností.

Autorka sice prokázala schopnost napsat po formální stránce text, který splňuje kritéria diplomové práce, po obsahové stránce má ale práce určité nedostatky. Práci **doporučuji** k obhajobě s hodnocením „**dobrý**“, autorka by ale měla komisi zodpovědět okruh otázek nastíněných v bodě čtyři.

18. srpna 2016

Juraj Laššuth